

POSTANOWIENIE

Dnia 24 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Adam Redzik

w sprawie A. S., syna T. i M. z domu M., w przedmiocie oświadczenia lustracyjnego,

na posiedzeniu bez udziału stron w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych 24 marca 2025 r.

w przedmiocie skargi nadzwyczajnej Prokuratora Generalnego od orzeczenia Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 21 lipca 2020 r. sygn. akt II AKa 109/20,

na podstawie art. 95 pkt 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o Sądzie Najwyższym w zw. z art. 531 § 1 k.p.k. w zw. z art. 530 § 2 k.p.k. w zw. z art. 429 § 1 k.p.k. i art. 90 § 2 u.SN,

pozostawia skargę nadzwyczajną bez rozpoznania.

UZASADNIENIE

I.

1. Prokurator Generalny (dalej również: Skarżący), na podstawie art. 89 § 1 i § 2 ustawy z dnia 8 grudnia 2017 roku o Sądzie Najwyższym (t.j. Dz. U. 2024, poz. 622 ze zm., dalej: u.SN) wniósł skargę nadzwyczajną od prawomocnego orzeczenia Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 21 lipca 2020 r., sygn. II AKa 109/20. Wskazane orzeczenie zaskarżył w całości na niekorzyść Lustrowanego (A. S.).

Na wstępie Skarżący zaznaczył, że wniesienie skargi nadzwyczajnej jest konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa

prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, gdyż w toku postępowania o sygn. II AKa 109/20 doszło do naruszenia zasad: legalizmu, praworządności, sprawiedliwości proceduralnej wynikających z art. 2, art. 7 i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP polegającego na zaniechaniu dokonania prawidłowej kontroli odwoławczej i zaaprobowaniu dokonanej przez sąd *meriti* subiektywnej, sprzecznej z art. 7 k.p.k. oceny materiału dowodowego w postaci dokumentów dotyczących przebiegu służby A. S. w organach Służby Bezpieczeństwa, co doprowadziło do wydania orzeczenia, sprzecznego z podstawową zasadą procesu karnego określoną w art. 2 § 1 pkt 1 k.p.k., tj. zasadą prawdy materialnej, którego treść godzi w zasady sprawiedliwości społecznej.

Skarżący, na zasadzie art. 89 § 1 pkt 2 u.SN, zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił rażące naruszenie prawa tj. przepisów prawa procesowego, a mianowicie art. 433 § 2 k.p.k. w związku z art. 457 § 3 k.p.k., poprzez błędną wykładnię i niewłaściwe ich zastosowanie, polegające na zaniechaniu dokonania przez Sąd Apelacyjny w Lublinie prawidłowej oraz wszechstronnej kontroli odwoławczej i nienależytym rozważeniu i ustosunkowaniu się w uzasadnieniu orzeczenia do zarzutów podniesionych w apelacji prokuratora oraz wspierającej te zarzuty argumentacji, jak też zaniechaniu wnikliwej wykładni art. 2 ust. 1 pkt 5 oraz ust. 3 ustawy z dnia 18 października 2006 roku o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (t.j. Dz. U. z 2021 roku, poz. 1633, dalej także: ustawa lustracyjna), w następstwie czego doszło do utrzymania w mocy wadliwego orzeczenia sądu *meriti*, wydanego z rażącym naruszeniem wskazanych przepisów prawa materialnego, opartego na błędnym poglądzie, iż osoba, która pełniła w latach 1984-1990 służbę w Wydziale Łączności Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych i która na podstawie art. 149 ust. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 roku o Policji (Dz.U. nr 30 poz. 179) z chwilą rozwiązania Milicji Obywatelskiej stała się policjantem, nie jest osobą, która pełniła służbę w organach bezpieczeństwa państwa w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 5 i ust. 3 ustawy lustracyjnej, podczas gdy prawidłowa wykładnia tych przepisów i ich właściwe zastosowanie skłoniłaby Sąd II instancji do odmiennego rozstrzygnięcia, albowiem brak należytego rozważenia zarzutów przez Sąd odwoławczy

doprowadził do wydania orzeczenia, które narusza określone w art. 45 Konstytucji prawo do sądu (prawo do prawidłowo ukształtowanej procedury).

W konkluzji, na podstawie art. 91 § 1 u.SN, Skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 21 lipca 2020 r., sygn. II AKa 109/20 i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

1. W uzasadnieniu skargi nadzwyczajnej Skarżący wskazał m.in., że Sąd Apelacyjny w Lublinie mało wnikliwie przeprowadził postępowanie odwoławcze wskutek czego doszło do utrzymania w mocy orzeczenia Sądu Okręgowego w Lublinie w którym stwierdzono, że A. S. nie jest „kłamcą lustracyjnym”. Tymczasem wnikliwa analiza akt sprawy nie pozwala na stwierdzenie, że A. S. złożył zgodne z prawdą oświadczenie lustracyjne. Uchybienia Sądu I i II instancji zniweczyły więc zasadniczy cel postępowania lustracyjnego. Wedle Skarżącego powyższe przemawia za przełamaniem zasady pewności prawa, której elementem jest ochrona powagi rzeczy osądzonej i prawomocności orzeczeń sądowych oraz kształtowanych przez nie stosunków prawnych. Skarżący wyjaśnił, że źródłem wadliwości orzeczenia Sądu Apelacyjnego w Lublinie jest błędna wykładnia art. 2 ust. 1 pkt 5 i ust. 3 oraz art. 1, art. 7 ust. 1 w zw. z art. 3a ust. 1, 2 i 3 *a contrario* ustawy lustracyjnej. W dalszej części uzasadnienia skargi nadzwyczajnej Skarżący przywołał orzecznictwo mające podważać stanowisko Sądu Apelacyjnego w Lublinie w zakresie wykładni przywołanych przepisów ustawy lustracyjnej i w konkluzji wskazał, że przyjęcie przez Sąd Apelacyjny odmiennej interpretacji tych przepisów świadczy o zaniechaniu przeprowadzenia przez ten sąd należytej i wszechstronnej kontroli odwoławczej.

II.

II.1. Sąd Okręgowy w Lublinie orzeczeniem z 25 lutego 2020 r. w sprawie IV K 4/19, na podstawie art. 21a ust. 1 i 2 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz

treści tych dokumentów, stwierdził, iż złożone w dniu 17 grudnia 2018 r. przez A. S. oświadczenie lustracyjne jest zgodne z prawdą.

II.2. Apelację od powyższego orzeczenia złożył prokurator Oddziałowego Biura Lustracyjnego Instytutu Pamięci Narodowej w Lublinie i wniósł o uchylenie zaskarżonego orzeczenia oraz przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu w Lublinie do ponownego rozpoznania.

II.3. Orzeczeniem z 21 lipca 2020 r. Sąd Apelacyjny w Lublinie w sprawie II Aka 109/20 na skutek apelacji wniesionej przez prokuratora od orzeczenia Sądu Okręgowego w Lublinie z 25 lutego 2020 r., sygn. akt IV K 4/19 utrzymał w mocy zaskarżone orzeczenie.

II.4. Prokurator Generalny wniósł kasację, w której zaskarżył powyższy wyrok Sądu Apelacyjnego w Lublinie w całości, na niekorzyść Lustrowanego. Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść orzeczenia naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

– art. 2 ust. 1 pkt 5 i art. 2 ust. 3 ustawy lustracyjnej poprzez ich niezastosowanie w następstwie przyjęcia błędnego poglądu prawnego polegającego na uznaniu, że osoba będąca w okresie od 1 stycznia 1984 r. do 31 lipca 1990 r. funkcjonariuszem Wydziału Łączności Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych w Lublinie nie pełniła służby w organach bezpieczeństwa państwa w rozumieniu ww. przepisów ustawy lustracyjnej, co nastąpiło w wyniku przeprowadzenia ich nieprawidłowej wykładni, opartej na niewłaściwej identyfikacji cech decydujących o uznaniu tej jednostki za organ bezpieczeństwa państwa, wyrażającej się w stwierdzeniu, że Wydziały Łączności Wojewódzkich Urzędów Spraw Wewnętrznych nie zostały rozwiązane z chwilą utworzenia Urzędu Ochrony Państwa, podczas gdy prawidłowa wykładnia i kwalifikacja prawna przyjęta w uchwałach składu sędziów Sądu Najwyższego z 14 października 2015 r., sygn. III UZP 8/15 oraz z 26 maja 2021 r., sygn. I KZP 12/20 jednoznacznie wskazują, że jednostka, w której służbę pełnił lustrowany podlegała likwidacji na podstawie art. 129 ust. 1 ustawy z 6 kwietnia 1990 r. o Urzędzie Ochrony Państwa i osoba

pełniącą w niej służbę pełniła ją w organie bezpieczeństwa państwa, zgodnie z jego definicją zawartą w ustawie lustracyjnej,

– art. 1 i art. 7 ust. 1 w zw. z art. 3a ust. 1 i ust. 2 i art. 3a ust. 3 *a contrario* ustawy lustracyjnej poprzez ich błędną wykładnię w następstwie przyjęcia błędnego poglądu prawnego głoszącego, że osoba będąca w okresie od 1 stycznia 1984 r. do 31 lipca 1990 r. funkcjonariuszem Wydziału Łączności Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych w Lublinie nie pełniła służby w organie bezpieczeństwa państwa w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 5 w zw. z art. 2 ust. 3 ustawy lustracyjnej, jeżeli nie dysponowała w czasie pełnienia służby świadomością o przynależności tej jednostki do Służby Bezpieczeństwa, jako organu bezpieczeństwa państwa w rozumieniu ustawy lustracyjnej, przy czym dopiero wiedza o istnieniu tak określonego kryterium umożliwiała tej osobie dokonanie wyboru o świadomym, a zatem dobrowolnym podjęciu lub kontynuowaniu służby w Wydziale Łączności Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych, jako organie bezpieczeństwa państwa w rozumieniu ustawy lustracyjnej, podczas gdy prawidłowa wykładnia art. 3a ust. 3 ustawy lustracyjnej przemawia za przyjęciem, że przepis ten jest tylko ustawowym wyjątkiem, świadczącym *a contrario* o tym, że jedynym warunkiem niezbędnym do ustalenia pełnienia służby w rozumieniu ustawy lustracyjnej jest brak obowiązku jej pełnienia, wynikającego z ustawy obowiązującej w tym czasie, zaś świadomość służby w organie bezpieczeństwa w rozumieniu art. 3a ust. 1 i ust. 2 ustawy lustracyjnej czasie jej pełnienia stanowi część opisu przeszłości i obejmuje wiedzę, w którym z organów bezpieczeństwa państwa określonych w art. 2 ustawy lustracyjnej była ona pełniona i ma znaczenie dla ustalenia obiektywnego faktu zaistnienia służby i w konsekwencji dla oceny zgodności z prawdą złożonego oświadczenia lustracyjnego.

II.5. Postanowieniem z 13 października 2022 r. Sąd Najwyższy po rozpoznaniu na rozprawie kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego od orzeczenia Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 21 lipca 2020 r. sygn. akt II AKa 109/20, oddalił kasację jako oczywiście bezzasadną.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

III.1. Zgodnie z art. 89 § 1 u.SN, jeżeli jest to konieczne dla zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, od prawomocnego orzeczenia sądu powszechnego lub sądu wojkowego kończącego postępowanie w sprawie może być wniesiona skarga nadzwyczajna, o ile: (1) orzeczenie narusza zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji lub (2) orzeczenie w sposób rażący narusza prawo przez błędną jego wykładnię lub niewłaściwe zastosowanie, lub (3) zachodzi oczywista sprzeczność istotnych ustaleń sądu z treścią zebranego w sprawie materiału dowodowego, a orzeczenie nie może być uchylone lub zmienione w trybie innych nadzwyczajnych środków zaskarżenia.

III.2. W analizowanej sprawie Sąd Najwyższy doszedł do przekonania, że podniesiony w skardze nadzwyczajnej zarzut naruszenia art. 433 § 2 k.p.k. w zw. z art. 457 § 3 k.p.k. w istocie sprowadza się do ponownego zarzucania Sądowi Apelacyjnemu w Lublinie naruszenia art. 2 ust. 1 pkt 5 oraz ust. 3 ustawy z 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów.

III.3. Zarzut odnoszący się do naruszenia art. 2 ust. 1 pkt 5 oraz ust. 3 ustawy z 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990, był podnoszony we wniesionej przez Prokuratora Generalnego kasacji – która została oddalona, jako oczywiście bezzasadna, postanowieniem Sądu Najwyższego z 13 października 2020 r., sygn. akt III KK 269/21. Zarówno zarzut skargi nadzwyczajnej, jak i zarzut kasacji sprowadza się do oceny tego czy, osoba, która pełniła w latach 1984-1990 służbę w Wydziale Łączności Wojewódzkiego Urzędu Spraw Wewnętrznych i która na podstawie art. 149 ust. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji (Dz.U. nr 30 poz. 179) z chwilą rozwiązania Milicji Obywatelskiej stała się policjantem, nie jest osobą, która pełniła służbę w organach bezpieczeństwa państwa w rozumieniu art. 2 ust. 1 pkt 5 i ust. 3 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o

dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów.

III.4. W tym kontekście podkreślenia wymaga, że zgodnie z art. 90 § 2 u.SN, skargi nadzwyczajnej nie można oprzeć na zarzutach, które były przedmiotem rozpoznawania skargi kasacyjnej lub kasacji przyjętej do rozpoznania przez Sąd Najwyższy.

Zważywszy, że postanowieniem z 13 października 2022 r. Sąd Najwyższy po rozpoznaniu kasacji wniesionej przez Prokuratora Generalnego od orzeczenia Sądu Apelacyjnego w Lublinie z 21 lipca 2020 r. sygn. akt II AKa 109/20, oddalił kasację jako oczywiście bezzasadną, a więc wydał orzeczenie „w toku” postępowania w rozumieniu art. 94 § 2 u.SN, stwierdzić należy, iż w przedmiotowej sprawie zachodzi ograniczenie, o którym mowa w art. 90 § 2 u.SN.

Dla stwierdzenia istnienia wskazanego ograniczenia nie ma decydującego znaczenia, że Sąd Najwyższy, działając na podstawie art. 535 § 3 k.p.k., odstąpił od sporządzenia pisemnego uzasadnienia postanowienia z 13 października 2022 r., gdyż okoliczność ta *per se* nie przesądza bowiem, iż Sąd Najwyższy, oddalając kasację jako oczywiście bezzasadną, w ogóle nie analizował kwestii wykładni art. 2 ust. 1 pkt 5 oraz ust. 3 ustawy z 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (zob. postanowienie SN z 5 maja 2021 r., I NSNk 10/20).

Decyzja procesowa o oddaleniu kasacji jako oczywiście bezzasadnej ma charakter rozstrzygnięcia merytorycznego – co oznacza, że kasacja została rozpoznana, zachodzi zatem pierwsza przesłanka stwierdzenia ograniczenia z art. 90 § 2 u.SN. Analiza kasacji skłania zaś do przyjęcia, że kwestia wykładni art. 2 ust. 1 pkt 5 oraz ust. 3 ustawy z 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów była badana przez Sąd Najwyższy w toku postępowania kasacyjnego – i z jego pełną akceptacją spotkała się wykładnia dokonana przez Sąd Apelacyjny w Lublinie w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Powyższe świadczy o wypełnieniu także drugiej przesłanki stwierdzenia ograniczenia przewidzianego w art. 90 § 2 u.SN.

III.5. Zważywszy, że w świetle art. 90 § 2 u.SN niedopuszczalne jest formułowanie zarzutów skargi nadzwyczajnej w sposób zmierzający do wymuszenia kolejnej kontroli orzeczenia, którego prawidłowość w zakresie podnoszonych w skardze uchybień była już wcześniej weryfikowana przez Sąd Najwyższy w postępowaniu kasacyjnym, skargę nadzwyczajną – jako niedopuszczalną – należało pozostawić bez rozpoznania na podstawie art. 95 pkt 2 u.SN w zw. z art. 531 § 1 k.p.k. w zw. z art. 530 § 2 k.p.k. w zw. z art. 429 § 1 k.p.k. i art. 90 § 2 u.SN.

III.6. Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji postanowienia.

sk

[r.g.]